Lokal dokumentation og forvaltning af de levende ressourcer:

Vejledning til Brugere

DANSK / QALLUNAATUT

Piniakkanik Sumiiffinni Nalunaarsuineq
Grønlands Selvstyre
Januar 2014

Velkommen til Grønlands Selvstyres vejledning i lokal dokumentation og forvaltning af de levende ressourcer! Vejledningen er skrevet for at hjælpe fangere, jægere, fiskere og natur- og miljøinteresserede med at bidrage til at styrke forvaltningen af de levende ressourcer og til at fremme en bæredygtig udnyttelse af Grønlands hav- og landområder. Vejledningen er beregnet på at hjælpe borgere med at dokumentere og fortolke ændringer i de levende ressourcer. Selvstyret håber med denne vejledning at sprede interessen for at bidrage til, at vi får det størst mulige bæredygtige udbytte af de eksisterende ressourcer.

PISUNA er en forkortelse af *Piniakkanik sumiiffinni nalunaarsuineq*. PISUNA skal styrke involvering af fangere, fiskere og andre naturinteresserede i dokumentation og forvaltning af de levende ressourcer. Grønlands Selvstyre ønsker, at flere bygder involveres i PISUNA. Man vil gerne på forsøgsbasis skabe et nationalt overblik over de levende ressourcer ud fra brugernes egen viden. Dokumentation af de levende ressourcer har hidtil især fundet sted ved indrapportering til fangstdatabasen *Piniarneq* og ved forskeres undersøgelser. Lokal viden om de levende ressourcer kan styrke forvaltningen af ressourcerne.

PISUNA koordineres af Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug på vegne af Selvstyret. Denne manual er udarbejdet af: Finn Danielsen, Martin Enghoff, PâviâraK Jakobsen, Adam Hansen, Nette Levermann, Peter Løvstrøm, Nuka Møller Lund, Michael K. Poulsen, Martin Schiøtz, og Elmer Topp-Jørgensen. Martin R. Nielsen kommenterede på et udkast. Fotograferne er Elmer Topp-Jørgensen, Martin R. Nielsen, m.fl.

Hvem kan dokumentere lokale ressourcer?

Den lokale dokumentation og forvaltning af de levende ressourcer gennemføres af naturressource råd i hver bygd. Når medlemmerne af disse råd er ude på ture i områderne, indsamler de data om de levende ressourcer og deres udnyttelse. På møder i rådene hvert kvartal bliver data opsummeret, diskuteret og analyseret, og mulige forvaltningsinitiativer bliver drøftet.

Hvordan vil viden fra lokal ressource dokumentation blive brugt?

Informationerne, som indsamles af naturressource rådenes medlemmer, vil blive fortolket af disse råd. Fortolkning og opsummering af dokumentation vil blive sendt videre til bygdebestyrelsen, kommunen og Selvstyret. Resultaterne vil blive brugt af bygden, kommunen og Selvstyret til at tage beslutninger om forvaltningen af de levende ressourcer. Nogle af informationerne vil også gøre bygden, kommunen eller Selvstyret opmærksom på særlige forhold, der bør undersøges nærmere.

Den lokale dokumentation og forvaltning af de levende ressourcer består af fem trin, som beskrevet nedenfor:

Trin 1: Udpeg et naturressource råd og en koordinator i hver bygd

I hver bygd skal bygden og bygdebestyrelsen udpege et naturressource råd. Udpegningen skal foretages i samarbejde med den lokale fangerorganisation og kommunens erhvervskonsulenter. Deltagelse i arbejdet sker på frivillig basis.

Naturressource rådets sammensætning

Rådet skal bestå af c. 5-12 personer. Rådets medlemmer kan:

- Komme fra de familier i bygden, som bruger de levende ressourcer meget.
- Være interesseret i at være med til at forvalte de levende ressourcer.
- Inkludere de mest erfarne fangere/jægere/fiskere i bygden og andre miljø- og naturinteresserede.
- Repræsentere forskellige aldersgrupper, både midaldrende, unge og ældre.

Naturressource rådets ansvar

Naturressource rådets medlemmer har ansvar for:

- At udvælge de levende ressourcer, der skal holdes øje med,
- At indsamle data på de levende ressourcer som minimum på den første fangst/fiskeri/natur tur i hver måned året rundt
- At diskutere, analysere og fortolke data mindst hver tredje måned,
- At rådgive og foreslå lokale initiativer indenfor fangst, og fiskeri til bygdebestyrelsen og kommunen begrundet i den indsamlede viden,
- At organisere særskilte registrerings- og optællingsaktiviteter efter behov,
- At organisere èt årligt møde med fangere, fiskere, jægere og andre natur- og miljøinteresserede i bygden, hvor resultaterne af bygdens dokumentation og forvaltning af levende ressourcer drøftes
- At vælge en koordinator for bygdens dokumentation og forvaltning af levende ressourcer blandt rådets medlemmer.

Koordinator for naturressource rådet

Naturressource rådets koordinator står for at koordinere bygdens dokumentation og forvaltning af de levende ressourcer. Koordinatoren har ansvar for:

- At afholde møde i naturressource rådet én gang hver 3. måned. På dette møde skal data fra bygdens dokumentation af levende ressourcer opsummeres af alle medlemmer i fællesskab og indføres i et fælles opsummerings skema (se Annex 5 og 6). Betydningen af data skal diskuteres og analyseres/fortolkes (og evt. konkluderes på). Forslag til forvaltningsinitiativer skal drøftes.
- At sende kopi af opsummerings skemaer og listen over mulige forvaltningsinitiativer til kommunen og Selvstyret efter hvert møde i naturressource rådet.
- Fremlægge forvaltningsforslag for bygdebestyrelsen og medvirke til, at relevante forslag sendes til viderebehandling hos myndighederne.
- At opfordre medlemmerne af naturressource rådet til at indsamle data på de levende ressourcer mellem hvert møde.

- At lede organisering af et årligt møde med fangere, fiskere, jægere og andre natur- og miljøinteresserede i bygden, hvor resultaterne af bygdens dokumentation og forvaltning af levende ressourcer drøftes.

I forbindelse med hvert møde i naturressource rådet skal koordinatoren:
- Aftale mødet med deltagerne i god tid (mindst én uge før) for at sikre, at alle deltagerne kan være med; Kommunens erhvervskonsulent for det pågældende område kan inviteres med til mødet.
- Sørge for at de nødvendige punkter bliver diskuteret på mødet (se Annex 5 om møder i naturressource rådet).
- Indsætte opsummeringsskemaer i naturressource rådets ringmappe efter hvert møde. Ringmappen skal forblive i bygdekontoret.

På det første møde i naturressource rådet skal koordinatoren sørge for:
- At naturressource rådet udvælger hvilke arter, bygden har lyst til og mulighed for at holde øje med.
- At rådets medlemmer bliver enige om, hvordan de navngiver og afgrænser hver enkelt fangst-, fiskeri- og naturlokalitet, hvor de dokumenterer levende ressourcer.

Trin 2: Udfyld kalendere efter fangst- og fiskeriture

Efter fangst/fiskeri/natur ture hver måned året rundt skal naturressource rådets enkelte medlemmer:

- Observere dyr og påvirkninger og indføre i kalenderen (se Annex 3)
- Registrere fangstdata og indføre i kalenderen (se Annex 4)

Jo flere gange dette gøres, jo bedre data. Det skal ske mindst i forbindelse med den første fangst/fiskeri/natur tur i hver måned året rundt.

Trin 3: Opsummer data og observationer på møder i naturressource rådet hvert kvartal

Naturressource rådet i bygden mødes én gang hver 3. måned. På dette møde skal data fra bygdens dokumentation af levende ressourcer opsummeres af alle medlemmerne, diskuteres og analyseres/fortolkes, og forslag til forvaltningsinitiativer skal drøftes. Sørg for at forslagene bygger på data. Dette indføres i et fælles kvartals opsummeringsskema for naturressource rådet (se Annex 6 og 7). Efter mødet sender koordinatoren for naturressource rådet kopi af opsummeringsskemaerne og listen over mulige forvaltningsinitiativer til kommunen og Selvstyret. Se Annex 5 for yderligere oplysninger.

Trin 4: Foreslå forvaltningsinitiativer til bygdebestyrelsen og kommunen

Præsenter naturressource rådets forslag og bagvedliggende dokumentation til forvaltningsinitiativer for bygdebestyrelsen og for kommunen. Foreslå bygdebestyrelsen og kommunen, at der tages beslutninger om hvad der skal gøres, af hvem og hvornår. Sørg for

at forslag, der er godkendt af bygdebestyrelsen, sendes videre til kommunen. Check op på, at forslagene bliver behandlet i systemet.

Trin 5: Drøft resultaterne på årligt bygdemøde

Naturressource rådet organiserer én gang hvert år et møde med fangere, fiskere, jægere og andre natur- og miljøinteresserede i bygden, hvor resultaterne af bygdens dokumentation og forvaltning af levende ressourcer drøftes, og hvor gennemførelsen og virkningerne af forvaltningstiltag bliver diskuteret. Se Annex 8 om fællesmøde i bygden.

Annexer

Annex 1.	Hvorfor dokumentere de levende ressourcer?
Annex 2.	Hvad er lokal dokumentation og forvaltning af levende ressourcer?
Annex 3.	Observationsmetoden
Annex 4.	Fangstdatametoden
Annex 5.	Om møder i naturressource rådet
Annex 6.	Opsummeringsskema og vejledning til udfyldelse
Annex 7.	Fra feltdata til resultater: Data organisering, beregninger og fortolkning
Annex 8.	Om fællesmøde i bygden
Annex 9.	Opbevaring af data

Annex 1. Hvorfor dokumentere de levende ressourcer?

Den Grønlandske Regering ønsker mere lokal forvaltning. Gentagen data indsamling eller 'dokumentation' kan hjælpe med at tilpasse udnyttelsen af de levende ressourcer, så udnyttelsen bliver optimal.

Spørgsmål som lokal dokumentation kan besvare. Lokal dokumentation af de levende ressourcer kan give svar på biologiske og forvaltningsmæssige spørgsmål.

Biologiske spørgsmål, eks.:
1. Bliver der flere eller færre dyr?
2. Bliver de fangede fisk større eller mindre?
3. Kommer dyrene senere eller tidligere end 'normalt'?

Forvaltningsmæssige spørgsmål, eks.:
1. Er der behov for justeringer af forvaltningen?
2. Er der øgede goder til bygderne fra bæredygtig ressource udnyttelse?
3. Har regulering af arter den ønskede effekt på bestanden?

Med andre ord, lokal dokumentation kan vise, om forvaltningsinitiativer i området er effektive i forhold til at fremme den optimale bæredygtige udnyttelse. Det kan sikre, at vi får det maksimale ud af de eksisterende ressourcer indenfor bæredygtige rammer.

Eksisterende ressource dokumentation og overvågning. Dokumentation af Grønlands levende ressourcer finder i dag primært sted ved indrapporteringer til fangstdatabasen Piniarneq og ved forskerbaserede undersøgelser. Erfaringer tyder på, at der er stort potentiale for forvaltningen af viden om de levende ressourcer blandt de grønlandske fangere, jægere og fiskere.

Annex 2. Hvad er lokal dokumentation og forvaltning af levende ressourcer?

Formål. Lokal ressource dokumentation kan hjælpe beslutningstagere i bygder, kommune og i Selvstyret med viden fra regelmæssig indsamling og fortolkning af data på levende ressourcer og deres udnyttelse. Fokus er på at *opdage ændringer* i de levende ressourcer og deres udnyttelse så tidligt som muligt - *for at guide beslutninger* om forvaltning af de levende ressourcer.

Desuden kan lokal ressource dokumentation fremme involvering af brugerne af de levende ressourcer i forvaltningen af ressourcerne. Lokal ressource dokumentation kan:

1. Styrke dokumentationen af de lokales viden om de levende ressourcer
2. Fremme den lokale diskussion, analyse og fortolkning af ændringer i de levende ressourcer
3. Gøre de lokales viden tilgængelig for kommunen og for Selvstyret
4. Øge bygders muligheder for selvforvaltning og deres indflydelse på kvotesætning
5. Skabe et forum for data-baseret dialog mellem bygder og Selvstyret
6. Forkorte tiden mellem observerede ændringer og forvaltningstiltag

Metoder. To metoder bruges i alle bygder:

1. Observationsmetoden.
2. Fangstdatametoden.

Disse metoder er beskrevet nærmere i de næste to annexer.

Annex 3. Observationsmetoden

Den første metode er observationsmetoden. Observationer af dyr og påvirkninger under fangst-, fiske- og naturture er vigtige. Observationerne kan f.eks. hjælpe naturressource rådet til at finde ud af, om der bliver set flere eller færre dyr i området. Der er to typer af observationer:

1. Observationer af påvirkninger (f.eks. rejetrawlere, olieudslip o.a.).
2. Observationer af dyr.

Observationerne gøres først og fremmest i forhold til de af bygden aftalte arter og påvirkninger. De noteres i kalenderen på den pågældende dato med antal, lokalitet og med evt. bemærkninger.

Observationerne indføres i kalenderne, og de bliver derefter brugt som data i opsummeringsskemaet, der udfyldes hvert kvartal.

HVEM NOTERER OBSERVATIONER. Medlemmerne af naturressource rådet i bygden noterer deres observationer af de påvirkninger og dyr, som rådet har aftalt at følge med i.

HVORNÅR NOTERES OBSERVATIONER. Notering af observationer af påvirkninger og dyr gøres som minimum på den første fangst/fiske-tur i hver måned.

HVORDAN HONORERES ARBEJDET. Deltagerne gør et vigtigt arbejde for bygden. Deltagelse sker på frivillig basis.

TIPS. Hvis du har særlige observationer, som du gerne vil vise andre, og du har et kamera, så tag et foto for at dokumentere din observation.

Annex 4. Fangstdatametoden

Den anden metode er fangstdatametoden. Fangstdata kan f.eks. hjælpe naturressource rådet til at finde ud af, om de fangne fisk/dyr i området bliver større eller mindre. Fangstdata noteres ned for de aftalte arter af fisk, pattedyr og fugle. Der noteres på den pågældende dag i kalenderen. Der noteres lokalitet, fiske/fangst redskab og udbytte i antal eller kilo. Om muligt noteres også, hvor meget tid og antal redskaber, der er blevet brugt til at opnå fangsten. Hvis der er relevante bemærkninger om størrelse af fangstdyr/fisk, alder, kondition og tendenser noteres dette også.

Fangstdata indføres i kalenderne, og de bliver derefter brugt som data i opsummeringsskemaet, der udfyldes hvert kvartal.

HVEM NOTERER FANGSTDATA. Medlemmerne af naturressource rådet i bygden noterer deres fangstdata.

HVORNÅR NOTERES FANGSTDATA. Notering af fangstdata gøres som minimum på den første tur i hver måned.

HVORDAN HONORERES ARBEJDET. Deltagerne gør et vigtigt arbejde for bygden. Deltagelse sker på frivillig basis.

Annex 5. Om møder i naturressource rådet

Hver tredje måned skal naturressource rådet i bygden afholde møde. Møder i naturressource rådet er vigtige, for på disse møder opsummeres data fra kalenderne, så de giver et samlet billede af observationerne i det foregående kvartal. Fortolkningen af data kan gøres i fælleskab. Resultaterne præsenteres i en form, der kan kommunikeres til andre.

TRIN FOR AFHOLDELSE AF MØDER I NATURRESSOURCE RÅDET

1. Koordinatoren for naturressource rådet er ansvarlig for mødet.
2. Sørg for at alle kender til formålet med mødet. Formålet er at diskutere de arter og påvirkninger, som naturressource rådet har aftalt, at bygden vil følge med i. Formålet er også at opsummere de sidste tre måneders observationer fra medlemmernes fangst-, fiske- og natur-ture. Sørg for at der er styr på, hvem der vil deltage, og om der er nogle særlige punkter til mødet udover gennemgangen af de arter og påvirkninger, som I har valgt at dokumentere. Sørg for at medlemmerne har deres kalendere med.
3. Start mødet med at aftale varigheden af mødet. Aftal derefter rækkefølgen af de emner, som skal drøftes.
4. Gå igennem de arter og påvirkninger, som naturressource rådet i bygden har aftalt at dokumentere, én efter én. Brug observationer fra alle medlemmerne i opsummeringen og brug så vidt muligt data fra medlemmernes kalendere i opsummeringen. Følg overskrifterne i opsummereringskemaet (se Annex 6):

    - lad deltagerne præsentere deres observationer om den pågældende levende ressource
    - diskuter og bliv enige om tendenser i forekomsten/størrelsen/kvaliteten/udbredelsen af den pågældende levende ressource i dette kvartal i forhold til samme tid sidste år
    - diskuter tendenser i udnyttelsen af ressourcen
    - diskuter ændringer i påvirkningerne af ressourcen
    - diskuter om tendenserne er betydelige eller uvæsentlige
    - diskuter årsager til vigtige ændringer
    - diskuter problemer og løsninger og mulige forvaltningstiltag.

5. Gentag disse skridt for hver af de arter og påvirkninger, som naturressource rådet har aftalt at dokumentere. Husk at gennemgå alle arter/påvirkninger ved hvert møde også selvom, der ikke har været nogen væsentlige observationer.
6. Diskuter andre relevante emner, som deltagerne finder er vigtige.
7. Evaluer mødet med deltagerne. Er der noget som skal gøres anderledes næste gang?
8. Planlæg sted og tid for næste møde. Afslut mødet.

TIPS.

1. Sørg for at diskussionen er en dialog. Alle medlemmerne af naturressource rådet bør deltage i diskussionen. Fokuser på frugtbart samarbejde og på at lytte.
2. Sørg for at være åbne både over for nye måder at se tingene på. Undgå forudfattede konklusioner. Medlemmerne skal sammen selv lave deres konklusioner af diskussionerne.

3. I skal ikke være bekymrede for at rapportere indlysende ting. Alle tendenser er vigtig viden - også ingen synlige ændringer i arter eller påvirkninger af ressourcerne.

EKSEMPLER PÅ EMNER SOM KAN DISKUTERES I NATURRESSOURCE RÅDET

Sammenlignet med samme kvartal sidste år…

- Har der været nogle ændringer i den tid og indsats som er nødvendig for at skaffe en bestemt art/ressource?
- Hvis ja, hvor meget mere eller mindre indsats (antal ture, antal timer, antal fiskegarn) har det været nødvendigt at bruge?
- Er der sket nogle ændringer i forekomsten af arter, deres ynglepladser, overvintringspladser eller sommerpladser (flere/færre, tidligere/senere, større/mindre dyr, mere/mindre fedt, bedre/dårligere kødkvalitet af dyr)?
- Hvad er de mulige årsager? (f.eks. isdække eller andet)
- Hvad er de mulige forvaltningstiltag hvis der er nogle?
- Er der arter som bruges i år, og som ikke blev brugt i samme sæson sidste år?
- Er der sket nogle ændringer i hvilke metoder, I og andre bruger, for at fange/jage/fiske?
- Er der blevet flere/færre mennesker, som fanger/jager/fisker siden samme sæson sidste år?
- Er prisen på indhandlede dyr anderledes end den var på samme tidspunkt sidste år?

Annex 6. Opsummeringsskema og vejledning til udfyldelse

Her følger en kort vejledning til hvordan de enkelte felter i opsummeringsskemaet skal udfyldes. En blank kopi af opsummeringsskemaet findes på sidste side i annexet.

Alle felter i opsummeringsskemaet skal udfyldes, hvis der ikke står noget andet i vejledningen.

Overskrift	Vejledning
Koordinators navn	Skriv navnet på naturressourcerådets koordinator.
År, kvartal	Skriv årstal og hvilke tre måneder opsummeringsskemaet dækker.
Bygd	Skriv bygdens navn.
Art/påvirkning	Skriv navnet på den art/påvirkning, der præsenteres data for. Det er plads til 6 arter/påvirkninger på hver ark. Alle de arter/påvirkninger naturressourcerådet har valgt at følge skal gennemgås hvert kvartal. Hvis der er andre væsentlige arter/påvirkninger naturressourcerådet ønsker at rapportere i et kvartal, kan disse beskrives efter gennemgangen af de valgte arter. Det kunne være observationer af en usædvanlig art eller en sjælden påvirkning, som et stort oliespild.
Måned	Skriv måned, f.eks. 'Maj' (kun en måned på hver linje)
Lokalitet	Skriv lokalitet så præcist som muligt. I nogle tilfælde vil GPS position eller feltkode være relevant. Bygdens fangstområde skrives, hvis det ikke kan gøres mere præcist.
Samlet antal ture	Skriv det samlede antal dage med ture til denne lokalitet i den pågældende måned. Hvis to personer hver for sig besøger samme lokalitet på samme dag, tæller det som to ture. Hvis to personer er på samme tur, tæller det som en tur.
Antal set	Alle tal fra alle ture lægges sammen bortset fra, når det er klart, at det er samme dyr/flok, der er set igen flere gange. Der kan skrives kommentarer til antal i et senere felt.
Fangst i alt	Skriv hvad der er relevant for arten. Det kan f.eks. være antal individer nedlagt eller antal kg fisk fanget. Der kan skrives informationer om størrelse, alder, køn, kondition (som spæklagets tykkelse) i et senere felt.
Metode	Skriv hvilken metode, der blev anvendt til at fange arten. Skriv gerne både transportmiddel og fangstredskab (riffel, kroge, tejner, garn o.l.).
Tendens: Uændret Flere Færre Ved ikke	Der sættes kryds ved en af de fire nedenstående muligheder. Sæt kryds hvis status bedømmes til at være uændret i.f.t. samme tidsperiode sidste år. Sæt kryds hvis der bedømmes at være fremgang i.f.t. samme tidsperiode sidste år. Sæt kryds hvis der bedømmes at være tilbagegang i.f.t. samme tidsperiode sidste år. Sæt kryds hvis der ikke er enighed om tendensen eller hvis der er for lidt data til at bedømme tendensen.
Kommentarer	Her er der plads til at skrive uddybende kommentarer. Kommentarer

vedr. antal, størrelser af fangstdyr, først/sidst observeret, etc.	vedr. antal kan f.eks. være antal dyr i største registrerede flok. For nogle arter kan naturressourcerådet beslutte, at der altid registreres køn, alder, størrelse, eller lignende. For nogle arter kan naturressourcerådet beslutte, at der altid registreres fangstindsats (f.eks. antal kroge på fangstliner og antal timer linerne var i vandet). Bemærkninger vedrørende årets gang (som f.eks. narhvalernes ankomst) kan også noteres her. Hvis der ikke er kommentarer, kan feltet være tomt.
Evt. betydning og mulig forklaring af tendens	Tillægger naturressource rådet eventuelle ændringer (i forhold til samme periode sidste år) stor eller lille betydning? Er det bare de udsving man kan forvente fra år til år, eller bedømmer man, at ændringerne er mere omfattende? Når en art ændrer status, kommer der ofte mange forskellige bud på, hvad der er sket. Ofte er der gode bud lokalt på hvad, der er årsagerne. Ofte bør de forskellige bud undersøges nærmere. Jo bedre man forstår årsagerne, jo bedre kan man tilpasse forvaltningen både lokalt og nationalt. Hvis der ikke er bemærkninger, kan feltet være tomt.
Anbefaling til forvaltningen (evt. uddyb på separat ark)	Den vigtigste grund til at bruge kræfter på lokal dokumentation af de levende ressourcer er, at denne dokumentation kan føre til bedre forvaltning lokalt og nationalt. Der kan reguleres på jagttider, kvotaer (evt. med køn og alder), regler for udstyr, regler for hvem der må jage/fiske hvor, hvornår og med hvilke redskaber, osv. Når en bestand er i tilbagegang, kan reglerne om fangst/fiskeri evt. strammes. Når en bestand er i fremgang, kan reglerne evt. løsnes. Ligeledes kan ændringer i relevante påvirkninger afstedkomme forslag. Naturressourcerådets forvaltningsforslag skal præsenteres på det niveau, hvor beslutningerne kan tages. Bygdebestyrelsen kan tage nogle lokale beslutninger, men ofte må bygdebestyrelsen henvise forslagene til kommunen. Kommunen kan tage nogle beslutninger, men i nogle tilfælde må kommunen henvise forslagene til Selvstyret. Hvis der ikke er anbefalinger, kan feltet være tomt.
Bidragsydere	Navne på bidragsydere til dette opsummeringsskema.
Koordinators underskrift	Underskrift af koordinator i bygden (til at bevidne oplysningernes rigtighed)

PISUNA opsummeringsskema

Koordinators navn:							År, kvartal						
Bygd:							Tendens*				Kommentarer ved r. antal, størrelser af fangstdyr, først/sidst observeret, etc.	Evt. betydning og mulig forklaring af tendens*	Anbefaling til forvaltningen (evt. uddyb på separat ark)
Art/ påvirkning	Måned	Lokalitet	Samlet antal ture	Antal sat	Fangst i alt	Metode	Usandsynlig	Færre	Flere	Ved ikke			

Annex 7. Fra feltdata til resultater: Data organisering, beregninger og fortolkning

Naturressource rådets koordinator skal sørge for, at naturressource rådet mødes en gang hver 3. måned. Her skal de føre kvartalets observationer ind i et opsummeringsskema. De skal diskutere forekomsten og påvirkninger af de levende ressourcer. Desuden skal de, hvis det er relevant, komme med forslag til forvaltningstiltag.

Nedenfor er er der en gennemgang på linje med vejledningen til udfyldelse af opsummeringsskemaet.

Organisering af data

Alle naturressource rådets deltagere medbringer deres kalendere med feltdata til mødet.

Nu udfyldes kvartalets opsummeringsskema i fællesskab.

1. Først:
   - Skriv navnet på naturressourcerådets koordinator.
   - Skriv årstal og hvilke tre måneder opsummeringsskemaet dækker.
   - Skriv bygdens navn.
2. Alle navnene på de arter og påvirkninger, som bygden har valgt at følge, noteres i opsummeringsskemaets felter under overskriften ”Art/påvirkning”. Der kan være arter/påvirkninger, som bygden har valgt at følge separat på flere forskellige lokaliteter. I så fald skrives arten/påvirkningens navn en gang for hver enkelt lokalitet.
3. Arterne gennemgås en for en og hvert eneste felt udfyldes for hver art, bortset fra de tre sidste felter der godt må være blanke.
4. Skriv lokalitet så præcist som muligt. I nogle tilfælde vil GPS position eller feltkode være relevant. Bygdens fangstområde skrives som lokalitet her, hvis det ikke kan gøres mere præcist. Eventuelt kan bygdens forskellige lokaliteter tegnes ind på et kort, der gemmes i koordinatorens ringbind.

Talbehandling

5. I feltet ”Samlet antal ture” skrives det samlede antal dage med ture til den pågældende lokalitet i den pågældende måned. Hvis to personer er på samme tur, tæller det som en tur. Det giver god mening kun at tælle ture til havs under havdyr og kun ture til lands under landdyr. Hvis der ses rensdyr på en sejltur eller hvaler fra land, bør det noteres som en kommentar. Det vigtigste er, at det samlede antal ture sammentælles, kvartal efter kvartal.
6. Under ”Antal set” lægges antallet af individer, der er blevet set på hver enkelt tur sammen. Alle tal fra alle ture lægges sammen, bortset fra når det er klart, at det er samme dyr/flok, der er set igen flere gange. Der kan skrives kommentarer til antal i et senere felt.
7. Under ”Fangst i alt” lægges antallet af individer/samlet vægt, der er blevet fanget på hver enkelt tur sammen. Det kan f.eks. være antal individer nedlagt eller antal kg fisk fanget.
8. Under ”Metode” noteres både transportmiddel (f.eks. jolle) og fangstredskab (f.eks. kaliber 222).

9. Felterne under overskriften ”Tendens” udfyldes. Sammenlign antal sete individer per tur i dette kvartal med de tilsvarende tal fra samme kvartal sidste år. Foretag en fælles bedømmelse af ændringer i status. Tallene alene kan bestemme tendensen. Men det kan også være, at ændringer skyldes andre rutiner (ændringer i hvilke områder som I har besøgt på turene, varigheden af jeres ophold i hvert område, antal mennesker I har talt med i hvert område, osv.). Disse overvejelser skal noteres i feltet ”Evt. betydning og mulig forklaring af tendens”.

Sørg også for at notere, hvis I oplever, at bestanden *ikke* har ændret sig i jeres område.

Fortolkning

10. ”Kommentarer vedr. antal, størrelser af fangstdyr, først/sidst observeret, etc.”: Her er der plads til at skrive uddybende kommentarer. Kommentarer om antal kan f.eks. være antal dyr i største registrerede flok. For nogle arter kan naturressourcerådet beslutte, at der altid registreres køn, alder, størrelse, eller lignende. For nogle arter kan naturressourcerådet beslutte, at der altid registreres fangstindsats (f.eks. antal kroge på fangstliner og antal timer linerne var i vandet). Bemærkninger vedrørende årets gang (så som narhvalernes ankomst) kan også noteres her. Hvis der ikke er kommentarer, kan feltet være tomt.
11. ”Evt. betydning og mulig forklaring af tendens”: Tillægger naturressource rådet eventuelle ændringer stor eller lille betydning? Er det bare de udsving man kan forvente fra år til år eller bedømmer man, at ændringerne er mere omfattende? Når en art ændrer status, kommer der ofte mange forskellige bud på, hvad der er sket. Ofte bør de forskellige bud undersøges nærmere. Jo bedre man forstår årsagerne, jo bedre kan man tilpasse forvaltningen både lokalt og nationalt.
12. ”Anbefaling til forvaltningen”: Den vigtigste grund til at bruge kræfter på lokal dokumentation af de levende ressourcer er, at denne dokumentation kan føre til bedre forvaltning lokalt og nationalt. Der kan reguleres på jagttider, kvotaer (evt. med køn og alder), regler for udstyr, regler for hvem der må jage/fiske hvor, hvornår og med hvilke redskaber, osv. Naturressourcerådets forvaltningsforslag skal præsenteres på det niveau, hvor beslutningerne kan tages. Bygdebestyrelsen kan tage nogle lokale beslutninger. Men ofte må bygdebestyrelsen henvise forslagne til kommunen. Kommunen kan tage nogle lokale beslutninger, men ofte må kommunen henvise forslagne til Selvstyret. Husk at der er mulighed for at uddybe på separate ark.

Fra resultater til mulige årsagsforklaringer

Den mest udfordrende del af den lokale dokumentation er, at I nu skal gå fra jeres resultater til at identificere mulige årsager til, at jeres resultater er, som de er.

Først udelukker I muligheden for, at de observerede ændringer/tendenser i forekomsten af de levende ressourcer eller i påvirkninger af ressourcerne skyldes ændrede dokumentationsrutiner. Hvis I dernæst vurderer, at de ændringer/tendenser, som I har observeret, er vigtige, så skal I nu forsøge at finde årsagen til dem.

Ændringer/tendenser i forekomsten af de levende ressourcer i et område kan f.eks. skyldes:

- at arten er kommet tidligere eller senere til området pga. for eksempel vejrforholdene,

- at det pågældende område er blevet mere eller mindre attraktivt for bestanden, eller
- at bestanden generelt er blevet større eller mindre (og der derfor er flere/færre i området).

Fangst- og fiskeområder kan blive mere eller mindre attraktive for de levende ressourcer, fordi adgangen til føde i området ændres, f.eks.:

- hvis der bliver mere eller mindre føde, eller
- hvis det bliver lettere eller sværere at udnytte denne føde (f.eks. ved hyppig forstyrrelse fra motortrafik eller jagt).

Det kan være vanskeligt at afgøre, om der er blevet mere eller mindre føde for de levende ressourcer i et område. Det vil ofte kræve undersøgelser, der rækker ud over, hvad der er muligt at gennemføre indenfor lokal dokumentation. Foreslå yderligere undersøgelser, hvis der er tegn på væsentlige ændringer i mængden af føde for de levende ressourcer. Sørg også for samtidig at oplyse, hvad det evt. betyder for jeres fangst og fiskeri.

Nogle gange vil der blive observeret flere dyr, fordi området er blevet mere attraktivt, eller bestanden af de pågældende dyr er vokset. Nogle gange er der færre dyr, fordi der er kommet flere forstyrrelser, eller fordi der bliver fanget mange dyr. Hvis I har valgt at notere motortrafik og andre jægere/fiskere, kan I se, om der er mere eller mindre færdsel og forstyrrelser i området. Hvis der er væsentlige ændringer i omfanget af færdsel og forstyrrelser, så drøft mulige forvaltningstiltag i naturressource rådet.

Hvis ændringer i forekomsten af de levende ressourcer i et område ikke skyldes, at det pågældende område er blevet mere eller mindre attraktivt for bestanden, og ændringerne fortsætter gennem flere år, så kan det skyldes, at bestanden generelt er blevet større eller mindre. Når I skal vurdere om bestandens størrelse kan have ændret sig, er det vigtigt, at I tager højde for, at nogle levende ressourcer er migrerende, mens andre er stedfaste.

Typiske lokale forvaltningstiltag

Drøftelse af mulige lokale forvaltningstiltag er en fast del af dagsordenen på møderne i det lokale naturressource råd. Diskuter jeres ideer og sørg for at undgå forhastede beslutninger. For at finde ud af, om lokale forvaltningstiltag skal iværksættes, læs listen over typiske lokale forvaltningstiltag nedenfor. Kan det være relevant at gennemføre nogle af disse eller andre forvaltningstiltag?

Sørg for løbende at bringe muligheder/udfordringer omkring de levende ressourcer op på møder i bygdebestyrelsen. Sørg for at få godkendelse af forslag, der skal sendes videre op i systemet til kommune eller Selvstyre.

Etabler aftaler mellem bygder, der bruger samme fangst - og fiskeriområder om udnyttelsen af områderne. Aftal f.eks. hvor der må fanges og fiskes, og hvor der ikke må, og aftal evt. jagttider, kvotaer og fangstredskaber på udvalgte ressourcer. I tilfælde hvor de forskellige bygder/byer har særlige fangst- og fiskerettigheder, kan sådanne aftaler følges op af markeringer af grænserne for landområder ude i landskabet. Så bliver det klart for alle, hvor de forskellige bygder/byer har deres fangst-, jagt- og fiskerettigheder, og hvem som er ansvarlig for at håndhæve de lokale bestemmelser i området.

Hold øje med initiativer i kommunen om f.eks. fiskeri, kammuslingefangst og turistudvikling, så de fører til forbedringer og ikke forringelse af jeres fangst- og fiskeriområder. Ved hjælp af data fra jeres dokumentation, kan I finde ud af hvilke områder, som er vigtige for de levende ressourcer.

Liste over typiske lokale forvaltningstiltag:

- Regler for hvor mange dyr der må fanges (kvota)
- Fangst restriktioner med hensyn til køn
- Fangst restriktioner med hensyn til størrelse/alder
- Begrænsning eller udvidelse af fangsttid
- Regler for hvornår i døgnet, at der må fanges
- Regler for hvilke transportmidler, der må bruges
- Regler for hvilke fangstredskaber, der må bruges
- Regler for hvor, at der må fanges
- Regler for hvem, der må komme hvor
- Forslag til yderligere optællinger/forskning
- Forslag vedrørende markedsføring og indhandling
- En kombination af ovenstående

Annex 8. Om fællesmøde i bygden

Naturressource rådet i hver bygd skal én gang om året arrangere et fællesmøde med fangere, fiskere, jægere og andre natur- og miljøinteresserede i bygden. På fællesmødet fremlægges resultaterne af naturressource rådets arbejde for andre borgere i bygden. Det vil være muligt for andre i bygden at få adgang til resultaterne af dokumentationen af levende ressourcer i deres område. Fællesmøderne giver mulighed for andre til at kommentere på resultaterne og kan føre til eventuel justering af resultaterne. Samtidig muliggør fællesmøder, at inputs og respons fra andre borgere kan føre til forvaltningstiltag eller forslag til forvaltningstiltag med bred lokal opbakning.

Annex 9. Opbevaring af data

Sammenligning af gamle og nye informationer er centralt for lokal dokumentation. Opbevaring af data er derfor vigtig. Der må ikke være tvivl om hvilke data og skemaer, som skal opbevares, hvor de skal ligge og hvem som er ansvarlig for dem.

1. DATA INDSAMLET, OPBEVARET OG BRUGT AF NATURRESSOURCE RÅDET I BYGDEN

Kalendere med observationer både omkring observationer og fangst opbevares af de enkelte medlemmer og helst i mindst fem år. Efter et år tages en ny kalender i brug og de gamle opbevares. Sørg for at alt relevant og vigtig data kommer løbende over i de fælles opsummeringsskemaer.
Person ansvarlig: Det enkelte medlem
Opbevaringssted: Hos det enkelte medlem

Opsummeringsskema (en fra hvert møde i naturressource rådet hver tredje måned, kopi sendes af koordinatoren til kommunen og APNN).
Person ansvarlig: Koordinatoren for naturressource rådet.
Opbevaringssted: I bygdekontoret i naturressource rådets ringmappe.

2. DATA OPBEVARET OG BRUGT AF KOMMUNEN

Opsummeringsskema fra bygdernes naturressourceråd.
Person ansvarlig: Kommunens erhvervskonsulent
Opbevaringssted: I kommunalkontoret i erhvervskonsulentens ringmappe.

3. DATA OPBEVARET OG BRUGT AF SELVSTYRET (APNN)

Opsummeringsskema fra bygdernes naturressourceråd. Kopier af kalendere med observationer.
Person ansvarlig: APNNs sagsbehandlere.
Opbevaringssted: I APNNs arkiv.